

Overweging 8 december 2013

Het kind en de slang

Lezingen: Jesaja 11, 1-10; Romeinen 15, 4-13; Matteus 3, 1-12.

Elk jaar weer smaken we de vreugde op te gaan naar het feest van de geboorte van Jezus, naar Gods komen onder de mensen. Voor ons een tijd waarin we telkens weer de vertrouwde woorden horen die ons voeren naar de inhoud van ons religieus en menselijk verlangen naar vrede en gerechtigheid, verpersoonlijkt in de komst van de Messias. Ook vandaag horen we weer die prachtige beelden uit de profeet Jesaja waarin we zien hoe de maatschappelijke orde en de natuurlijke orde er uit zien wanneer zij doordrongen zijn van de kennis van God.

Die doordringing van God in onze wereld heft alle vijandschap op. Niet alleen de vijandschap die het gevolg is van menselijk handelen, maar ook de vijandschap die gerelateerd is aan de heersende verhoudingen in de natuur. We kunnen slechts bevroeden wat een verzoening op dat niveau kan inhouden. Wat het betekent dat alle verhoudingen in de wereld getekend zijn door Gods liefde.

Maatschappelijke gerechtigheid en vrede begrijpen we wellicht beter dan de voorbeelden over die natuurlijke verhoudingen. Die staan wellicht wat ver van ons vandaan, omdat we niet vaak op die manier naar de natuur kijken. Één van de genoemde voorbeelden gaat over een kind dat zijn hand uitstrekt naar het nest van de slang.

Ik realiseerde me ineens wat algehele vrede zou kunnen betekenen.

Sta me toe u een verhaal te vertellen. Tijdens een van mijn verblijven in India trof ik 's morgens op het muurtje voor het huis waar ik logeerde, een jonge vader aan met in zijn armen een jongetje van een jaar of zes, zeven. Het kind zag er grauwig blauw uit en was nauwelijks bij kennis. Zij waren 's morgens vroeg gaan werken in het veld en het jongetje was gebeten door een slang. De man probeerde al een paar uur her en der hulp te krijgen en werd uiteindelijk bij ons gebracht. Te laat, want het kind was inmiddels overleden. Hij vertrok, achterop de brommer die hem gebracht had, met het dode kindje in zijn armen tegen zich aan gedrukt. Het verdriet en de ontredning van de vader, al zo jong getekend door het leven, zullen me altijd bijblijven.

Er is hier geen schuld, zoals dat bij maatschappelijk onrecht vaak wel het geval is. Het is het gevolg van de alles doordringende dualiteit, de tweedeling waardoor de ander, of het andere, als niet eigen en vijandig wordt gezien. Het voorbeeld maakt alleen de werking ervan duidelijk en toont tot hoeveel pijn en verdriet het kan leiden. Wanneer het visioen bij Jesaja over de vrede van de messiaanse tijd spreekt, betreft het de verzoening van alle betrekkingen in de schepping, geen enkele uitgezonderd.

Dat is de betekenis van de uitspraak dat de kennis van God het hele land vervult. Alle schepselen zijn doordrongen van het besef van hun schepper.

En wanneer dan gezegd wordt dat zijn woonplaats luisterrijk zal zijn, betekent het dat in het land de luister van God aan het licht komt, dat het volk getuigt van zijn glorie. Het godsvolk is niet alleen de voetschabel van God, maar ook de luister van God. In de wijze waarop het Godsvolk zich gedraagt, wordt de luister van God al of niet geopenbaard. Het volk is de kroon op zijn werk.

Dit zijn zulke verheven beelden en gedachten dat we al gauw geneigd zijn ons ervan af te wenden als onhaalbaar en niet voor ons weggelegd. Misschien is dat ook wel zo en mogen we niet voorbijgaan aan het literaire gehalte van deze teksten. Aan de andere kant zijn het ook literaire expressies van een gelovig verlangen en van de hoop die in de

trouw van God aan zijn schepselen haar vaste grond vindt. Zijn belofte van een leven met Hem en van een ongebroken wereld is de basis van ons geloof. Die wijst ons de weg in het leven. Gods verbond en het visioen van het Godsrijk zijn de routeplanner, de Tom Tom voor onze eindbestemming door een onbekend land.

De belofte geldt alle volkeren. Van een algehele en duurzame vrede kan immers geen enkel volk uitgesloten worden. De fundamentele eenheid van de schepping geldt voor alles en iedereen. Werkelijke vrede is slechts mogelijk wanneer ieder zich van die eenheid bewust is. Het is die eenheid die aan de verscheidenheid haar betekenis en samenhang geeft. Daardoor kan die verscheidenheid beleefd worden als aanvullend in plaats van scheidend. Als samenbindend in plaats van aanleiding tot strijd.

Het koninkrijk der hemelen is het beeld dat we gebruiken om die verzoende wereld aan te duiden. Dat betekent niet dat iedereen per se oud-katholiek moet worden. Of christen of Jood. Daar gaat het niet om. Waar het wel om gaat is dat ieder vanuit de eigen inspiratie beseft dat de erkenning van de fundamentele eenheid en samenhang in de wereld een noodzakelijke voorwaarde is voor een proces van verzoening en vrede. Op een bepaalde manier betekent dat ook dat niet alle verschillen weggepoetst moeten worden. Alsof er slechts vrede kan zijn wanneer alle verschillen verdwenen zijn. Integendeel. Het gaat meer om de waardering van de verschillen als uitdrukking van een diepere eenheid.

Op die manier beschouwd is het koninkrijk der hemelen dichtbij. Het is een andere manier van kijken. In plaats van gefocust zijn op de verschillen, kijken naar de fundamentele eenheid, naar wat bindt. Dat is een omkeer van blik.

Juist de nabijheid van het rijk der hemelen maakt de bekering urgent. Ik denk dat we dat niet al te zeer moeten opvatten als een tijdsaanduiding. In de zin van: het bezoek komt het tuinpad al opgelopen, laten we nog even snel de kamer een beetje ordenen. Jezus staat voor deur, laten we snel even ons hart op orde brengen.

Nee, het Godsrijk is altijd nabij. In alle tijden en op alle plaatsen. Het ligt als het ware onder handbereik. Elders zegt Johannes: midden onder u staat Hij die gij niet kent. Midden onder ons is de Messias aanwezig en wij herkennen Hem niet. We gaan de wereld door met gesloten ogen. Het zijn evenzovele aanduidingen van de nabijheid van het Rijk der hemelen. Het ligt onder onze neus en we zien het niet. Juist daardoor kan de tekst van het evangelie zo vermanend eindigen. Het wijst ons op onze eigen verantwoordelijkheid met betrekking tot dit rijk.

We denken vaak dat het Godsrijk een visioen is waarvoor we in de verte moeten kijken. Maar dat is niet zo. We moeten het juist heel dichtbij huis houden. Bij wat we zijn en wat we doen en laten.

Paulus helpt ons een heel eind op weg in zijn brief aan de christenen van Rome. Hij zegt: "wat geschreven is heeft de bedoeling om ons wijzer te maken, inzicht te geven en de hoop levend te houden". Het is dus niet geschreven om ons te onderdrukken, onnodige lasten op te leggen, of te ontmoedigen. Maar om ons te helpen dichterbij de bedoeling van ons mens-zijn te komen.

En verderop schrijft hij: "Aanvaard elkaar, zoals ook Christus ons aanvaard heeft tot verheerlijking van God". Christus heeft ons aanvaard als de mensen die we zijn. Niet omdat we zo verschrikkelijk deugdzaam zijn of zo perfect. Niet omdat we geheel beantwoorden aan wat God van ons zou verlangen. Op diezelfde wijze moeten we leren

ook elkaar te aanvaarden. Niet omdat de ander perfect is of beantwoordt aan wat wij ervan verlangen, maar omwille van de mens die hij/zij is, een mens als wij. Pas vanuit die wederzijdse aanvaarding kunnen we groeien in mens-zijn en in gelijkvormigheid aan Christus. En zo God verheerlijken.

Daartoe zijn we in Christus gedoopt met geest en vuur, geloof en liefde. Het is ons geloof in de uiteindelijk alles doordringende liefde van God dat ons doet uitzien naar en werken aan zijn Rijk. Daartoe verlaten we de kromme wegen van onrecht, zuiveren onze intenties en brengen vruchten voort waaruit blijkt dat het ons ernst is met het visioen van een nieuwe wereld. Zo gaan we op weg naar een nieuwe geboorte, van onszelf en van onze wereld, aangeduid met de beloftevolle geboorte van Christus in ons menselijk bestaan. Daarbij gesteund door de kracht van zijn Geest.

Moge dan, -om de woorden van Paulus voor ons gegeven, aan te halen-, de God van de hoop ons vervullen in ons geloof met alle blijdschap en vrede, opdat we rijk mogen zijn in de hoop door de kracht van heilige Geest. Amen.